

FN-förbundet
UNA SWEDEN

EN
BÄTTRE
VÄRLD

Foto: UN Photo/Arne Gorenz. Materialet har producerats med stöd från Sida. Sida har ej deltagit i produktionen och ansvarar för innehållet är utgivarens. Juni 2021.

Minor

Projektet som skapar hopp i krigets spår

Pedagogiska övningar

Hej,

Vad roligt att du intresserar dig för Svenska FN-förbundets pedagogiska material om projekt *Minor*. Vi hoppas att materialet ger ny kunskap och öppnar upp för intressanta diskussioner.

Projekt *Minor* arbetar för fredliga och inkluderande samhällen genom att motverka skadeverkningar från minor och explosiva lämningar. Sedan 2015 samarbetar FN-förbundet med FN:s minröjningsorganisation, UNMAS, genom att samla in medel till organisationens arbete världen över, samt informera om projektet. UNMAS arbetar varje dag för en värld fri från minor och explosiva lämningar. De arbetar bland annat med att röja minor samt förebygga dödsfall och skador från minor och explosiva lämningar genom riskutbildningar.

Övningarna i detta dokument adresserar svåra frågor som kan väcka en mängd olika känslor hos de som deltar. Dessutom kan vissa av deltagarna ha egenupplevda erfarenheter av krig och konflikt. Det kan därför vara bra att ha en känslighet för det när du håller i dessa övningar. Samtidigt menar vi att det är viktigt att våga prata om allvarliga samhällsfrågor. Vi vill med dessa övningar öka kunskapen kring konsekvenserna av minor och explosiva lämningar.

Om dessa övningar skulle väcka starka känslor hos en deltagare kan du inte kräva mer av dig själv än att lyssna in och finnas där som medmänniska. Träffar du en person som är i behov av stöd och hjälp, tipsa om t.ex. Röda korsets behandlingscenter för krigsskadade och torterade. (<https://www.rodakorset.se/>)

Vi hoppas att detta material ska komma till nytta i det viktiga arbetet för en fredlig värld.

Svenska FN-förbundet

En del av materialet är framtaget av Svenska FN-förbundet i samarbete med Mikael Botnen Diamant.

Världens kanske allvarligaste quiz

SYFTE

Denna övning syftar till att ge en introduktion till Svenska FN-förbundets projekt Minor. Genom frågor och svar går övningen igenom några av de viktigaste aspekterna inom projektet. Projektet stödjer och informerar om FN:s minröjningsorganisation UNMAS och deras viktiga arbete världen över. Övningen ger ökad kunskap om minor och den skada dessa fruktansvärda vapen orsakar både för den enskilda individen, men också för samhället i stort.

Då *Världens kanske allvarligaste quiz* innehåller frågor om ett tungt och svårt ämne så rekommenderar vi att ledaren för övningen stannar upp allt eftersom och diskuterar frågorna utifrån det underlag som följer efter respektive fråga.

INTRODUKTION ATT GE TILL DELTAGARNA

Inled med att berätta för deltagarna att övningen handlar om minor och andra explosiva lämningar, samt hur dessa påverkar möjligheten att bygga fredliga och inkluderande samhällen. Minor och explosiva lämningar är fruktansvärda vapen som detonerar vid kontakt eller närhet av människor. De kan ligga kvar efter krigets slut och kan påverka människor och hela samhällen i flera decennier, trots att det blivit fred.

Berätta sedan att övningen utgår från Svenska FN-förbundets projekt *Minor*. Svenska FN-förbundet har drivit projekt *Minor* sedan år 2015. Det är FN:s minröjningsorganisation, UNMAS, som implementerar projektet med hjälp av olika aktörer. UNMAS arbetar varje dag för en värld fri från minor och explosiva lämningar. De arbetar bland annat med att röja minor samt förebygga dödsfall och skador från minor och explosiva lämningar genom riskutbildningar i ungefär arton länder.

Syftet med FN-förbundets projekt *Minor* är att stärka detta viktiga arbete. Genom att röja land från minor stärks människors rätt att bruka sin egen mark och gå till skolan eller marknaden utan att vara rädda för sin hälsa eller sitt liv. Genom att utbilda personer som lever i riskområden om hur de kan undvika minor och explosiva lämningar minskar risken för skador och dödsfall. Arbetet mot minor handlar inte bara om att säkerställa enskilda människors hälsa och säkerhet, utan även om att se till att hela samhällen kan gå vidare från konflikt och krig, och röra sig mot en hållbar utveckling.

När du redogjort för bakgrunden, be deltagarna besvara frågorna enskilt eller i grupp.

FRÅGA 1

Vilken är huvudanledningen till att vissa typer av minor bara skadar och inte dödar offret?

- a) Allt annat vore inhumant.
- b) Det ger större ekonomisk skada för motståndarsidan om någon är sårad än dödad.
- c) De som tillverkar minorna vill hellre göra många minor än några få med mycket sprängkraft.

Svar och uppföljning

Rätt svar är b) *Det ger mer ekonomisk skada för motståndarsidan om någon är sårad än dödad.*

Det beror på att det kräver mer resurser från motstridande part att ta hand om sina skadade, jämfört med att ta hand om en som är avliden. En skadad kräver att någon tar hand om personen, kanske ser till att personen kommer till en bas, och får sjukvård.

FRÅGA 2

Det finns många olika sorters minor och en av dem kallas för fjärilsmina. Varför drabbas så många barn av fjärilsminan?

- a) Den ser ut som en leksak och lockar därför till lek.
- b) Den är fjärrstyrd och kan flyga så att den kan ta sig fram till offret.
- c) De brukar döljas i vegetation bland träd och växter.

Svar och uppföljning

Rätt svar är a) *Den ser ut som en leksak och lockar därför till lek.*

Många barn drabbas av fjärilsminan eftersom den ser ut som en leksak och är färgglad, vilket lockar till lek. Det gör att barn tyvärr plockar upp och börjar leka med minan. Fjärilsminor detonerar inte alltid direkt eftersom sprängmedlet sitter på ett särskilt ställe som man måste komma åt för att den ska explodera. Det betyder att barn kan leka med minan en stund, eller till och med ta med den hem, innan något händer.

FRÅGA 3

Hur många av de som drabbas av minor är civila?

- a) C:a hälften av alla mindrabbade är civila.
- b) Majoriteten av alla mindrabbade är civila.
- c) Mindre än hälften av alla mindrabbade är civila.

Svar och uppföljning

Rätt svar är *b) Majoriteten av alla som drabbas av minor är civila.*

År 2018 dödades och skadades 6 897 personer av minor. Majoriteten av de som skadades och dödades under 2018 var civila (ungefär 7 av 10). Över hälften av dessa var barn.

Minor drabbar främst civila eftersom minor ligger kvar i marken långt efter att kriget tystnat. Så länge minor ligger kvar i marken riskerar till exempel bönder som brukar sin mark, och barn som är på väg till sin skola, att skadas eller dödas.

FRÅGA 4

Hur länge kan en mina ligga aktiv i marken?

- a) Upp till 30 år.
- b) C:a 50 år.
- c) 80 år eller mer.

Svar och uppföljning

Rätt svar är *c) 80 år eller mer.*

Minor kan ligga kvar efter krigets slut och vara aktiva i decennier. Det finns exempel på minor från andra världskriget som hittats i Europa. Minor är en tyst katastrof som skadar och dödar tusentals människor varje år på detta sätt.

Genom att röja minor och säkra områden kan samhällen gå vidare och arbetet för en hållbar utveckling kan påbörjas. Marken kan återigen användas till att odla mat, barnen kan leka och spela fotboll det blir möjligt att öppna upp vägar till marknader, skolor och närliggande samhällen.

FRÅGA 5

Minröjning är extremt tidskrävande, vad kan det bland annat bero på?

- a) Det saknas dokumentation över var minorna har placerats ut.
- b) Minröjare har för dålig utbildning.
- c) Det saknas teknisk utrustning.

Svar och uppföljning

Rätt svar är a) *Det saknas dokumentation över var minorna har placerats ut.*

Ett stort problem med minröjning är att faktiskt veta var minorna finns någonstans. Under en konflikt förekommer det att de stridande parterna bokför var de placerar ut minor, men i många fall saknas informationen eller är felaktig.

Ofta rör sig även minor i samband med regn eller jordskred, vilket ytterligare försvårar arbetet. Minröjning kräver stort tålamod och noggrannhet. Det kan ta flera decennier innan ett drabbat område eller ett land kan förklaras som minfritt efter en konflikt.

På grund av att minröjning är så tidskrävande är det viktigt att samtidigt jobba med att motverka konsekvenserna av minor på kort sikt. Genom att ge personer som bor i mindrabbade områden riskutbildning kan många skador och dödsfall undvikas. Under utbildningen berättar man om var minorna finns, vilka områden som ska undvikas och vilka ställen som kan vara typiska minriskområden, som till exempel vattendrag och vägsidor. Riskutbildningar visar även hur minor ser ut, hur varningsskyltarna ser ut, vilka objekt som bör undvikas och varför. Man får även lära sig om hur man ska agera vid en olycka.

FRÅGA 6

Hundar och råttor har visat sig vara mycket effektiva i arbetet med minröjning. Hur kommer sig det?

- a) De är mycket billigare i drift än människor.
- b) Det är bättre att djur förolyckas än människor.
- c) De kan använda sig av sitt välutvecklade luktsinne för att hitta minor.

Svar och uppföljning

Rätt svar är c) *De kan använda sig av sitt välutvecklade luktsinne för att hitta minor.*

Med hjälp av hundar och råttor kan man röja minor upp till fem gånger snabbare än om man bara arbetar manuellt. Hundar och råttor känner doften av sprängämnet och markerar den plats där minan finns, men är samtidigt tillräckligt lätta för att inte själva utlösa minan.

FRÅGA 7

Vad heter det internationella avtal som förbjuder minor i 164 länder?

- a) Minkonventionen.
- b) Konventionen om förbud mot användning, lagring, produktion, och överföring av antipersonella minor samt om deras förstöring.
- c) Förbudet mot minor.

Svar och uppföljning

Rätt svar är *b) Konventionen om förbud mot användning, lagring, produktion, och överföring av antipersonella minor samt om deras förstöring.*

I dagligt tal kallas dock konventionen för Ottawakonventionen eller Ottawafördraget. Avtalet togs fram i Ottawa, Kanada, på ett FN-möte år 1997 och trädde i kraft år 1999.

FRÅGA 8

På senare år har det blivit allt vanligare med en ny form av mina, vilken?

- a) Högteknologiska minor.
- b) Hoppminor.
- c) Improviserade sprängladdningar.

Svar och uppföljning

Rätt svar är *c) Improviserade sprängladdningar.*

Improviserade sprängladdningar kan beskrivas som "hemmagjorda" minor. De fungerar på samma sätt som traditionella minor men det är svårare att röja dessa sprängladdningar eftersom konstruktionen skiljer sig från fall till fall. Detta skapar nya utmaningar för UNMAS och andra aktörer som kämpar för en minfri värld.

FRÅGA 9

På vilket sätt påverkar minröjning uppfyllandet av de globala målen?

- a) Inte alls, då det är olika frågor.
- b) Minröjning är en förutsättning för att säkerställa uppfyllandet av de globala målen.
- c) Minröjning tar resurser från arbetet med de globala målen.

Svar och uppföljning

Rätt svar är *b) Minröjning är en förutsättning för att säkerställa uppfyllandet av de globala målen.*

Alla behövs för att vi ska nå de globala målen och det finns något som alla kan göra för att bidra. Projekt Minor bidrar på flera olika sätt till de globala målen. Om inte marken går att bruka, om inte barnen kan gå till skolan, om inte flyktingar kan återvända hem så blir det svårt att skapa en hållbar utveckling. Minröjning bidrar direkt till bland annat mål 3 om god hälsa, mål 8 om anständiga arbetsvillkor och mål 16 om fredliga samhällen.

Diskussionsfrågor till kortfilm om Minor

MINOR – FILMVISNING OCH DISKUSSION

Genom den anvisade filmen om minor och de tillhörande diskussionsfrågorna kommer deltagarna att lära sig mer om minor och minröjning. Filmen handlar om situationen med minor och andra explosiva anordningar i Mosul efter att konflikten i Mosul upphört och hur FN:s minröjningsorganisation, UNMAS, arbetar med minröjning.

Minor och andra explosiva anordningar orsakar att människor dör och skadas samt förhindrar att samhällen kan utvecklas. De bidrar till rädsla och försvårar övergångar till mer fredliga samhällen. Det är viktigt att sprida kunskap om minor samt diskutera konsekvenser av förekomster av minor och vikten av minröjning. Vi kan därigenom göra skillnad.

Diskussionerna kan hållas närsomhelst eller på internationella dagen mot minor den 4 april. Bjud in medlemmar, vänner eller andra intresserade till en timme med filmvisning och diskussion. Ni som håller i diskussionen kan förbereda er genom att läsa igenom frågorna med tillhörande fakta. Det kan även vara bra att låta deltagarna läsa in sig på viss bakgrundsfakta inför att de ser filmen, som finns på nästa sida.

Efter filmvisningen får deltagarna diskutera några eller alla frågor. Ni väljer själva om ni efter en diskussion av respektive fråga vill presentera tillhörande fakta eller om ni endast använder det som stöd om frågor uppstår.

Filmen

Filmen finns här
eller sök på
”Mosul: The
Road to Recovery”
på Youtube

BAKGRUNDSFAKTA SOM KAN VARA BRA ATT KÄNNA TILL

Booby traps är explosiva eller icke-explosiva anordningar som avsiktligt utplaceras för att orsaka skador när ett till synes ofarligt objekt störs eller en normal handling vidtas, t.ex. att en dörr öppnas eller en TV-apparat sätts på. Anordningarna aktiveras ofta av offret själv och förekommer ofta i miljöer där minor normalt inte finns. Improviserade minor är explosiva anordningar som utplaceras manuellt, normalt är hemmagjord samt anpassas på något sätt för att döda eller skada människor, orsaka skador på egendom eller att sprida skräck.

Konflikten i Mosul hade i stora drag sin början när ISIS tog kontroll över Mosul i augusti 2014 efter att irakiska säkerhetsstyrkor och den irakiska militären inte lyckats hålla tillbaka terrorgruppen. Mosul var den största staden under ISIS kontroll. FN:s säkerhetsråd uppmärksammade särskilt situationen i Mosul med attacker mot civilbefolkningen. ISIS övertagande av staden ledde till att irakiska säkerhetsstyrkor tillsammans med allierade väpnade grupper inledde en militäroperation för att återta Mosul från ISIS i Irak. Operationen fick stöd av flygvapen från Operation Inherent Resolve som är en del av Global Coalition to Defeat Daesh/ISIS, samt irakiska flygvapnet. Global Coalition to Defeat Daesh/ISIS är en global koalition som skapades i september 2014 för att bekämpa ISIS. Koalitionen har stöd av 83 partners, bland annat USA, EU, Storbritannien och Sverige. Militäroperationens första fas inleddes den 17 oktober 2016, som bland annat fokuserade på landsbygdsområden omkring Mosul. I mitten av november 2016 inleddes den andra fasen som berörde östra Mosul. Den tredje och sista fasen startade den 19 februari 2017, vilken handlade om operationer i västra Mosul. Information från en FN-insats i Irak och FN:s människorättskontor indikerar starkt att internationella brott har begåtts av ISIS i Irak under samtliga faser. Ett mycket stort antal rapporter tyder på att allvarliga överträdelser av internationell humanitär rätt och allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter har begåtts av ISIS i Irak. Innan ISIS besegrades och fick överge områden under dess kontroll placerade de ut ett stort antal improviserade minor i tätbefolkade områden.

ISIS, även kallade IS och DAESH, anser sig vara sunnimuslimer och tillhörde tidigare al-Qaida. Med tiden uppstod meningsskiljaktigheter och ISIS bröt sig därför ur al-Qaida och blev en egen grupp. ISIS förklarade i juni 2014 att de skapade en islamisk stat i de territorier som de tagit kontroll över. För ISIS utgör skapandet av en islamisk stat både ett medel och ett mål i sig. FN anser att ISIS utgör en terrororganisation och ett flertal resolutioner har antagits som riktar sig mot gruppen. FN:s säkerhetsråd har understrukit behovet att tillförsäkra att bland annat ISIS i Irak hålls ansvariga för kränkningar av mänskliga rättigheter och överträdelser av internationell humanitär rätt samt uppmanat alla parter att förhindra sådana kränkningar och överträdelser.

UNMAS är FN:s minröjningsorganisation, som arbetar för att avskaffa det hot som uppkommer av minor, explosiva lämningar och improviserade minor. I Irak tillhandahåller UNMAS tekniska rekommendationer till flera myndigheter och ministerier inom Iraks regering för att stödja hanteringen, regleringen och koordinationen beträffande explosiva krigsmateriel. UNMAS tillhandahåller tillsammans med bland annat irakiska myndigheter riskutbildningar om explosiva krigsmateriel till berörda invånare och humanitära arbetare. När det begärs från FN-systemet, använder UNMAS sig av bedömningsteam, följt av specialiserade team beträffande undersökningar, undersökningar med höga risker, röjning av stridsområden, mekaniska tillgångar och/eller hanteringen av rasmassor.

**Läs mer:
fn.se/
minor**

ENGAGERA DIG MOT MINOR

- Läs på och sprid information om läget i världen, och varför arbetet mot minor och explosiva lämningar är viktigt.
- Arrangera ett projekt eller en aktivitet om Minor. Som FN-förening, FN-skola eller ambassadör för globala målen finns det stöd och verktyg att få.
- Skänk en gåva till projektet Minor på fn.se/ge-en-gava

FRÅGA 1

Vilka tankar väcker filmen? Hur hade exempelvis din dag sett ut om du bodde i ett område där det efter ett krig finns kvar minor och andra explosiva lämningar?

FRÅGA 2

Vilka risker möter personer som återvänder till sina hem i områden där konflikter har pågått?

FRÅGA 3

Hur påverkar minor möjligheten att nå globala målen för hållbar utveckling till år 2030?

FRÅGA 4

Majoriteten av de som skadas eller dödas av minor är civila, och många av dessa är barn. Varför tror ni att det är så?

FRÅGA 5

Minröjning är extremt tidskrävande, vad kan det bland annat bero på?

FRÅGA 6

Varför tror ni att vissa länder inte vill ansluta sig till konventionen mot minor, i dagligt tal kallad Ottawakonventionen?

FRÅGA 7

Trots att många länder har anslutit sig till konventionen mot minor är det fortsatt svårt att förhindra att minor används som vapen i krig. Varför tror ni att det är så?

FRÅGA 8

Hur tror ni att bistånd och utvecklingssamarbete kan hjälpa mindrabbade länder?

Fakta till fråga 1

I mindrabbade områden finns det hinder att odla mat och att låta djur beta. Det kan därför bli svårt att tillgodose behovet av mat. Barn riskerar att skadas eller dödas på sina färdvägar till skolan. När minor och andra explosiva lämningar finns kvar kan inte barn leka fritt utan att ställas inför risker. Minor och andra explosiva lämningar kan begränsa tillgång till arbete, marknader, sjukhus, andra städer, skolor och försvåra användningen av infrastruktur. Det innebär enorma begränsningar för människor som lever i isolerade samhällen, med fara för sina liv. I familjer som redan lever med en tuff ekonomi kan en minolycka vara den sista droppen i bägaren som leder till extrem fattigdom.

Fakta till fråga 2

Efter att en konflikt har upphört utgör explosiva anordningar och booby traps ett konstant hot för civila som återvänder till sina hem. Minor och andra explosiva anordningar utsätter återvändande personer för dödliga risker under många år efter att den berörda konflikten har upphört. Utan ett tillräckligt stöd till röjning av minor, booby traps och andra explosiva lämningar har inte personer på flykt någon möjlighet att återvända på ett säkert sätt. I Irak utgör förekomsten av explosiva anordningar en av huvudanledningarna till varför personer på flykt inte återvänder till sina hem. Minröjning, särskild i stadsmiljöer och bostadsområden, och riskutbildningar utgör förutsättningar för att människor på flykt ska kunna återvända tryggt, värdigt och frivilligt.

Fakta till fråga 3

När minor är placerade runt eller på åkrar och annan odlingsbar mark påverkar det bönder och matförsörjningen för både familjer och samhällen. På det sättet påverkas uppnåendet av mål 2 i Agenda 2030 om ingen hunger negativt av förekomsten av minor. Så länge minor ligger kvar i marken riskerar till exempel barn att skadas eller dödas på sin färdväg till skolan. Av den anledningen har förekomsten av minor en negativ inverkan på uppnåendet av 4 i Agenda 2030 om god utbildning. Minor påverkar män och kvinnor olika. Statistik visar att det är vanligare att män skadas eller dödas av minor, medan kvinnor påverkas mer indirekt. Samtidigt kan kvinnor som har skadats uppleva stigmatisering, bli isolerade, bli mer sårbara för fattigdom och få svårt att hitta en partner. Av dessa anledningar kan förekomsten av minor försvåra uppnåendet av mål 5 i Agenda 2030 om jämställdhet. När minor och andra explosiva anordningar existerar finns det stora svårigheter att avsevärt minska alla former av våld och dödligt våld, vilket är ett delmål i mål 16 i Agenda 2030 om fredliga och inkluderande samhällen. Därmed har minor och andra explosiva anordningar en negativ inverkan på möjligheterna att uppnå mål 16 i Agenda 2030. Förekomsten av minor och andra explosiva anordningar påverkar även tillgången till sjukvård samt vatten och sanitet negativt, vilket gör det svårare att uppnå mål 3 om god hälsa och välbefinnande samt mål 6 om rent vatten och sanitet för alla, i Agenda 2030. När en person har skadats av en mina krävs god sjukvård och rehabilitering för att återfå ett så normalt liv som möjligt. Många kan behöva proteser för att ersätta förlorade lemmar, men för många är det alldeles för dyrt.

Fakta till fråga 4

Minor drabbar främst civila eftersom minor ligger kvar i marken långt efter att konflikten är över och de kan vara aktiva i decennier. År 2019 dödades 2170 personer och 3357 personer skadades av minor eller explosiva lämningar. År 2019 utgjorde civila majoriteten av offren jämfört med militära styrkor och säkerhetsstyrkor. År 2019 var det minst 1562 minolyckor eller olyckor med explosiva lämningar, där barn var offren. En sorts mina som kallas för fjärilsmina ser ut som en leksak och lockar därför barn att leka med den. Explosiva lämningar följt av improviserade minor var den typ av explosiv anordning som orsakade flest skador på barn. Även om siffrorna kan uppfattas som relativt låga, så är det viktigt att komma ihåg de hundratusentals människor som lever i rädsla för explosiva lämningar, och är rädda i sin vardag för att de eller deras barn ska stöta på en mina.

Fakta till fråga 5

Ett stort problem med minröjning är att faktiskt veta var minorna finns någonstans. Under en konflikt förekommer det att de stridande parterna bokför var de placerar ut minor, men i många fall saknas informationen eller så är den felaktig. Ofta rör sig även minor i samband med regn eller jordskred, vilket ytterligare försvårar arbetet. Minröjning kräver stort tålamod och noggrannhet. Det kan ta flera decennier innan ett drabbat område eller ett land kan förklaras som minfritt efter en konflikt. En ny utmaning för UNMAS och andra aktörer som kämpar för en minfri värld är improviserade sprängladdningar, vilka kan beskrivas som ”hemmagjorda” minor. De fungerar på samma sätt som traditionella minor men det är svårare att röja dessa sprängladdningar eftersom konstruktionen skiljer sig från fall till fall.

Fakta till fråga 6

Fram till 1990-talets början sågs personminor som ett relativt naturligt och billigt vapen. De flesta försvarsmakter såg det som ett utmärkt vapen för att bromsa en anfallare. Inte sällan överdrevs den militära nyttan. Under 90-talet kom fokus i debatten att förskjutas till de humanitära konsekvenserna av bruk av personminor. Efter detta har de flesta stater valt att förbjuda personminor, medan några stater fortsatt ser det som ett kostnadseffektivt vapen som är svårt att ersätta.

Fakta till fråga 7

Det har inte varit några påståenden om användning av anti-personella minor av konventionsstater till konventionen mot minor under perioden andra halvan av 2019 till oktober 2020. Vissa stater använder dock fortfarande minor men framförallt är det ett problem att olika icke-statliga väpnade grupper använder minor i sin krigföring. Sedan år 1999 har det dokumenterats att regeringsstyrkor såväl som olika icke-statliga väpnade grupper i Myanmar, har använt sig av antipersonella minor. Icke-statliga väpnade gruppers användning av improviserade minor i Afghanistan resulterade i många offer år 2019 och 2020. Användningen av improviserade minor i Afghanistan hänförs främst till talibanerna och ISIS. I maj 2020 upptäcktes stora lämningar av minor i delar av Tripoli som rebeller lämnat samma månad. Rebellererna kom från militärföretaget Wagner, som stred för libyska nationella armén. Icke-statliga väpnade grupper har även använt sig av minor i Indien och Pakistan.

Fakta till fråga 8.

Genom bistånd till minröjning kan skolor och universitet byggas upp och repareras och därmed främjas den grundläggande rätten till utbildning. Det möjliggör även att barn kan återvända till skolan. De flesta minröjare är män, men det finns även fler och fler kvinnor som utbildas till det tuffa och svåra yrket. I samhällen där kvinnor är diskriminerade och inte har samma möjligheter kan arbetet innebära ett stort lyft för kvinnans ekonomiska och sociala position. Av dessa skäl bidrar minröjning till att kvinnors rättigheter stärks. Genom stöd till riskutbildningar om minor där information sprids om hur minor ser ut, vad man ska göra om man ser en mina och vilka områden som inte bör besökas, kan skador och dödsfall förhindras. Därigenom har utbildningarna en positiv inverkan på rätten till liv och rätten att åtnjuta den bästa möjliga fysiska och psykiska hälsan. Därutöver bidrar minåtgärdsprogram till att stater kan upprätta system för att tillförsäkra god hälsa och välbefinnande. Bistånd till minröjningsprojekt bidrar till ekonomisk tillväxt genom att människor kan återgå till sina arbeten, däribland jordbrukare. På det sättet främjas rätten till arbete och rätten till en tillfredsställande levnadsstandard i vilken tillgång till mat ingår.

TIPS PÅ FÖRDJUPNING

- Läs mer om den allmänna situationen med landminor och den senaste statistiken i ICBL:s rapport Landmine Monitor 2020.
Du hittar rapporten här:
<http://www.the-monitor.org/en-gb/reports/2020/landmine-monitor-2020.aspx>
- Läs om läget i olika länder i världen genom ICBL:s Country Profiles.
Läs här:
<http://www.the-monitor.org/en-gb/our-research/country-profiles.aspx>
- Läs mer om UNMAS arbete i dess årsrapport från 2020.
Du hittar rapporten här:
https://www.unmas.org/sites/default/files/unmas_annual_report_2020.pdf
- Läs mer om situationen för civila i Mosul under militäroperationerna 2016–2017 i denna FN-rapport:
https://www.uniraq.org/images/factsheets_reports/Mosul_report%2017Oct2016-10Jul201731%20October_2017.pdf

Det gör skillnad!

SYFTE

Med denna övning vill vi lyfta de omfattande konsekvenserna för den enskilda individen som bor i ett mindrabbat område. Vi vill göra det genom att fokusera på de positiva effekterna för människor som bor i områden där minor röjts och där det återigen går att bruka sin mark eller röra sig fritt på vägarna.

BAKGRUND

Inled med att berätta för deltagarna om minor och explosiva lämningar och hur dessa vapen påverkar civila i både fred- och krigstider. Berätta att under krig och konflikter placeras minor och explosiva lämningar ut på fält, vid vägkanter, och i stadsmiljöer. Det gör att tusentals människor dödas och skadas varje år av minor och explosiva lämningar. Ungefär hälften av de som drabbas är barn. Detta är en tyst katastrof som både drabbar enskilda personer och familjer, men som också hindrar samhällen från att återhämta sig efter krig och konflikt. Minor, och andra explosiva lämningar, placeras ofta ut i närheten av där människor bor, vilket får stora ekonomiska och sociala konsekvenser när det inte längre går att röra sig fritt. Därför stödjer Svenska FN-förbundet FN:s minröjningsorganisation UNMAS genom projekt *Minor*. Projektet arbetar för en värld fri från minor och explosiva lämningar. UNMAS arbetar med att röja minor och explosiva lämningar, samt förebygga dödsfall och skador genom riskutbildningar.

INSTRUKTIONER

Dela upp gruppen i två delar. Den ena halvan av gruppen tilldelas "Case 1" och den andra halvan tilldelas "Case 2".

Ta gärna fram de globala målen som ett hjälpmedel:

<https://fn.se/globala-malen-for-hallbar-utveckling/>

Gör sidan synlig för alla under hela övningen så att de kan använda sig av och inspireras av målen.

Case 1: Föreställ dig att du är en bonde som lever i ett krigshärjat land. På vilka olika sätt tror du att det påverkar dig om minor röjs från dina åkrar och omkringliggande vägar och transportleder?

Case 2: Föreställ sig att du är ett barn som tillsammans med din familj nyligen

återvänt till den stad ni tidigare flytt från på grund av krig. På vilka olika sätt tror du att det påverkar dig i din vardag, och hur påverkas din framtid, av att minor har röjts i staden du bor i?

Gör en 1-2-4-Alla-övning:

- (1) – Be först alla, var och en, läsa och fundera på sitt case.
Be dem skriva ned det de kommer på.
- (2) – Be deltagarna hitta någon som har samma case som en själv. Därefter är uppgiften att dela med sig av sina tankar till den andra. Be paret sammanställa och skriva ned sina gemensamma tankar.
- (4) – Uppmana varje par att gå ihop med ett annat par som gjort det andra caset.
Be dem att dela med sig av sina tankar. Be dem skriva ned vad de kommer fram till.
- (Alla) – Diskutera i helgrupp vad de olika grupperna kommit fram till. Vad är exempelvis likheterna mellan de olika casen? Vad skiljer dem åt?

FÖLJ UPP

Följ upp **Case 1** genom att berätta att när minor röjs från en bondes åker kan hen återigen (och utan risk) använda sin mark för att producera mat till familjen eller för försäljning. När vägar röjs från minor kan samma bonde få tillgång till ytterligare marknader att sälja sina varor på. Dessutom kan bondens familj få bättre tillgång till skolor och arbetsplatser. Koppla detta till **Case 2** genom att beskriva att det är vanligt i konfliktdrabbade områden att minor placeras ut i och runt omkring skolor, både på landsbygden och i städer. Minröjning är därför livsviktigt för att fler barn ska kunna gå till skolan utan att riskera liv och hälsa. I minröjda områden kan barn spela fotboll, leka kurragömma och gå själva till skolan utan att oroa sig för sin säkerhet. Genom att få tillgång till utbildning ökar även barnens framtida möjligheter.

Vi rekommenderar starkt att du som diskussionsledare även använder följande fördjupningstips för att konkretisera och göra uppföljningen mer personlig. Fördjupningstipsen har en stark koppling till övningen.

Tips på fördjupning 1

Konkretisera och gör uppföljningen mer personlig genom att berätta om Abdurrahim och Nasers berättelser som går att läsa på Svenska FN-förbundets sida om projekt Minor: <https://fn.se/vi-gor/vi-stodjer-viktiga-fn-projekt-i-varlden/minor/berattelser-fran-verkligheten/>

Tips på fördjupning 2

Visa filmen om UNMAS arbete i Mosul, Irak, för att konkretisera de komplexa utmaningar som minröjare ställs inför i stadsmiljöer som drabbats av krig och konflikt. Länk till filmen: https://www.youtube.com/watch?v=6tVtLo_mM_Q

Globala målen-bingo

Projekt Minor

SYFTE

Syftet med denna övning är att visa hur minröjning inte endast handlar om att arbeta med mål 16, *Fredliga och inkluderande samhällen*, i agenda 2030, utan även om flera andra relaterade mål inom de globala målen för hållbar utveckling.

Om deltagarna ännu inte bekantat sig med Agenda 2030 och de 17 globala målen för hållbar utveckling, så presenterar du först målen och förklarar bakgrunden. Det finns även en bild på alla 17 globala mål på sista sidan i detta häfte.

Här hittar du mer information:

<https://fn.se/agenda2030>

Introduktion till projekt Minor:

<https://fn.se/minor>

INSTRUKTIONER

1. Inled med att läsa upp detta stycke:

Krig tar inte alltid slut när vapen tystnar. Det beror på att minor och explosiva lämningar kan ligga gömda i marken eller lämnats kvar i byggnader och stads- miljöer. Minor är fruktansvärda vapen som detonerar vid kontakt eller i närheten av människor. Tusentals människor dödas och skadas på detta sätt varje år. Majoriteten är civila och ungefär hälften är barn. Förutom att skada och döda människor hindrar minor och explosiva lämningar även barn från att gå till skolan, bönder från att bruka sin mark och människor på flykt från att återvända hem efter krig och konflikt.

Minor och explosiva lämningar kan påverka människor och hela samhällen negativt i flera decennier om inte marken röjs efter det har blivit fred. Därför driver Svenska FN-förbundet projekt Minor. Det är FN:s minröjningsorganisation, UNMAS, som implementerar projektet med hjälp av olika aktörer. UNMAS arbetar varje dag för en värld fri från minor och explosiva lämningar. De arbetar bland annat med att röja minor samt förebygga dödsfall och skador genom riskutbildningar. Syftet med FN-förbundets projekt Minor är att stärka detta viktiga arbete.

2. Målen hör ihop

Berätta för deltagarna att en sak som gör Agenda 2030 och de globala målen unika är det faktum att det sällan gjorts lika tydligt att alla olika aspekter som är kopplade till hållbarhetsfrågor så uppenbart hör ihop. Det går inte att jobba med en fråga eller en aspekt utan att upptäcka att den hör ihop med andra frågor eller aspekter.

3. Globala målen-bingo

Se de 17 globala målen på nästa sida.

Be deltagarna utgå ifrån mål 16. Instruera dem att hitta fyra andra mål som kommer bli svåra att uppnå i mindrabbade områden. Ge dem fem minuter, men först till Bingo vinner. (Om vinnargruppen är alltför snabba, kan du säga att resten får ytterligare en kort stund på sig för att på så sätt säkra att alla hinner komma in i övningen).

Be den vinnande gruppen presentera sina fem mål och förklara hur de hör ihop. Fråga om någon av de andra grupperna håller med och om de har något att tillägga. Kanske har de något ytterligare argument för de mål som vinnargruppen nämnt, eller så har de kanske andra mål som ingår bland sina fem utvalda.

4. Be alla deltagare...

... gå igenom delmålen för de fem målen som "vinnarlaget" tog fram och ringa in vilka delmål inom de fem målen som direkt påverkas av minröjning.

På den här sidan kan deltagarna läsa mer om delmålen under respektive mål.

Länk: <https://fn.se/globala-malen-for-hallbar-utveckling/>

TIPS PÅ FÖRDJUPNING

Se *The Danish Institute for Human Rights* och *The Human Rights Guide to the SDG:s* för att lära mer om hur de globala målen hänger ihop med de mänskliga rättigheterna: <http://sdg.humanrights.dk/>

DE GLOBALA MÅLEN

